

EKP 60

NELI AASTAKÜMMET TAGASI

NS Liidu konstitutsioonis on fikseeritud Kommunistliku Partei juhtiv ja suunav osa nõukogude ühiskonnas. NKP eksisteerib rahva jaoks ja teenib rahvast.

Eestimaa Kommunistliku Partei 60. aastapäeva eel anname sõna endistele Virumaa ja Rakvere rajooni parteitöötajatele, kes esinesid juubelile pühendatud teoreetilisel konverentsil.

Partei-, nõukogude ja komsomolitööst Virumaal aastail 1940 – 1945 jagab oma muljeid revolutsioonivõitleja, EKP Virumaa Komitee instruktor Magda KORB

«1940. aastal elasin ma Kunda linnas. Tähtsamaid sündmusi poliitilises elus olid Riigivolikogu lähenemine valimisele, meenutab Magda Korb

Juba 1939. aasta lõpul koonduks Kunda töölisesorganisatsioonide vähelepanu Riigivolikogu täieõiguslike valimisele. 1940. aastal saamaks need korraldada õigi.

«Kandideate valimised kohalikele esitati neli, neist kommunist

id Voldemar Jaanus töölisklassi tuvide esindajana. Valimisvõitlus oli pingeline, sest sellesse ringkonda, kes saadikuid valis, kuulusid Rakvere, Kunda ja Jõhvi Valimiste otsustavaks keskuseks kujunes Kunda, kus töölised andsid Jaanuse poolt 617 häält. Seega sai V. Jaanus kõige rohkem häält ja valiti kungalaste esindajaks Riigivolikogusse.

Sellest ajast peale kirjutas tal ühe side Kunda töölislega. Te

ata oli ka see, kes lõi esimesed leated 1940. aasta revolutsioonilistest juunisündmustest.

Kundas oli siis populaarseim organisatsioon ametühing. Kui saime teada ajaloolisest sündmustest, pidasime ametühingu juhatusse koosoleku. Mäletan, et juhatusse kuulus 11 inimest. Oma ruumi ametühingul ei olnud, tulime kokku koolimajas. Ühikasime kohe otsustavaid samme astuma. Esimeseks neist sai kodanliku linnaosa tööli vastamine»

Kunda parteiorganisatsioon tugevnes ja hakkas koonduma enda ümber töölisi Partei- ja ametühinguaktiivi juhtimisel korraldati Kunda rahvaprobleemide koosolekuid ja mitinguid. Sellise poliitilise tegevuse mõjul kasvas tööliste revolutsiooniline meelsus.

Magda Korb mäletab: «Oheks tähtsamaks sündmuseks oli Kunda tehase tööliste ühik koosoleku kokkukutsumine. Arutati, mida võtta ette vabriku juhtidega. Koosolekut juhatas Aleksander Rodi. Töölised võtsid ägedalt ja aktiivselt osa, sest vähe-rem neil ju ei olnud kaalunudki. Koosolek lõpetas otsusega

saata vabriku juhid Kundast välja. Ja kuigi ma ei mäleta, et seda otsust oleks protokolllis märkeitud või keegi neile sellest teadama läinud, olid nad kõik järgmisel hommikul lahkunud.

Pärast revolutsioonilisi juunisündmusi töötas Virumaal esimene parteiorganisaatorina Villem Soo. Alles 27. juulil määras EKP Keskkomitee ametlikult sekretäriks Alfred Stamm. Soo jäi edasi maaltöölise ametühingu Virumaa organisaatoriks. Kuu aega töötas Stamm parteisekretäarina üksinda, augusti lõpul asus teise sekretäarina tööle Rudolf Jurtom.

Parteikomitee koosolekuid hakati pidama septembrist. Esimene formaalne aktiivi nõupidamine korraldati 16. septembril 1940. aastal. Sellel rääkis Jurtom parteiliiklane kohustusel. Soo tutvustas ülesandeid maareformi korraldamisel. Stamm aga selgitas agitatsiooni- ja propaganda-tööd.

Komitee koosolekute päeva korras olid sel ajal niisugused punktid: kinnitati parteikomitee koosseise, võeti vastu uusi liikmeid ja liikmekandidaate. Esi-

meie organisatsioon, kelle tööd komitee koosolekul kuulati, oli ametühinguorganisatsioon. Tähtsaks peeti ka suhtumist ajalehtele «Virumaa Teataja» suleti ja otsustati hakata välja andma «Virumaa Elu». Toimetajaks sai Karl Valtra. Kuid esimene number ilmus 11. oktoobril siiski «Pruuse Virumaa» nime all. Esialgu kuue, peatselt neljaleheküljelisena.

Järgmisena kinnitati parteikomitees ühikosa koosseis. Villem Soo määrati maanõunik kohale 15. oktoobrist alustas tegevust nõukogude-partei õhtu kool, mille juhatajaks sai Seiental. 29. oktoobrist kinnitati komsomolikomitee koosseis: Boris Bersin, Vello Ranne, Ferdinand Moorberg, Tamara Heinari, Edgar Olev, Mihkel Holm.

Novembrikuus jätkus uute liikmete vastuvõet parteiorganisatsiooni, vahetati välja ajutised parteipiletid, korraldati parhimaiaandust 10. novembril moodustati spordikomitee, asutati OSOAVIAHIM (ALMAVOY 1940. aasta detsembril lõpul kolis Virumaa parteikomitee Laia

NELI AASTAKÜMMET TAGASI

(Algus 1. lk.)

lännavast praegusesse Komsomooli lännavasse. 25. novembril kuulutati Virumaa Töörahvä Saadikute Nõukogu Täitevkomitee koosseis. Esimeheks sai Alfred Valdsak. Detsembrikuus määrati «Punasele Virumaaale» kaunis toimelaja — Leida Kaaret. 31. detsembril võeti parteiorganisatsiooni liikmeteks Vello Raane, Arnold Green ja Isaak Serman.

Virumaa parteiorganisatsiooni esimene konverents peeti 28. jaanuaril 1941. aastal. Alfred Stamm märkis oma ettekandes, et Rakvere oli «ajal väikekodanlik linn», kus 35. töölisega trükkikoda ja suurim ettevõte, Järevalt juhatas lännavabrik, mõlemad nõukümne töölisega

mööblitööstus 15 inimesega, teised olid veelgi väiksemad. Oli palju kaupluse- ja majaanikke, käsitööpisi, kõngenõid, räsepaid, õmblejaid jm. käsitööd tegevad rahvast. Sõjala võeti poliitilisest südamusest elavalt osa. Konverentsi ajal oli parteiorganisatsioonis juba 59 liiget ja 74 kandidaati. Konverentsil võtsid sõna parteikomitee töötajad Soe ja Sel, komsomolisekretär Borisin, punaarmee esindajad jt. Komsomolorganisatsioon oli juba küllalt suur, sinna kuulus 387 liiget ja 367 kandidaati. Pärast konverentsi hakkas Virumaa parteiorganisatsiooni tööd juhima kolmeliikmeline büroo, esimehe sekretäarina Alfred Stamm, teise sekretäarina Oskar Sall.

Konverentsil võeti kaaliliselt sõna Boris Borisin, kes märkis,

et «komsomolorganisatsiooni töös on partei komitee läbi vähe lupala. Mul on meeles, et Stamm meile teigi see suure mure ja ta hakkas komsomolilike noorte tegevusele «üksis» tähelepanu pöörama. Juba 27. veebruaril kuulutati lairöö koosolekul komsomolorganisatsiooni tööd olustata saata igasse valda komsomolorganisatsioon ja aktiivseid rida komsomoli tegevusi.

Pärast konverentsi hüüdnõud muutus küll seini moodustajusi organisatsioon. Siis rüürid hakkas nende tööd büroo koosolekult kaaluma, neid juhendama. Nii kuulati haridus- ja tehnikaosakondade tööd ja võeti vastu komsomolite töögevuse parandamiseks kinnitatud valdade parteiorganisatsioonide võtmeid ja ajakirja esimeste numbrite trükkimise tegevust. Nõud viidaks Rakveres ja 1500 inimese Kivimäe ja Täraste Vabrikutele ajakirja trükkimisele ja -turundamiseks 1940.

Ja hiljuti massidevõideldajate... Oli pühapäev, väga ilus

ilm. Meid külasti põlmatulid parteiorganisatsiooni saime teada, et... ja... sõda.

Mäletan sõlaagseid koosolekuid, kus arutati poliitilise selgitamisöö korraldamist hobuste vastuvõtu suhtelises, töödistsipliini valimises. Viimastest andis bürooes aru Timari Kunda tehases. Punaarmee valas hobuseid, aga see leidis meisa- ja sooderikas-tes valdades Tundulninas, Paasvetes, Avandusel. Sallas ja rahvasuus metsavendadeks nimetatule poolt vastupann. Hävituspatallionide liikmed pidasid «metsavendadega» võitlust. Virumaa hävituspatallis langes Vasknarva ralli Kunda töölislükemisesse osavõtja Karl Veehorn. Parteikomiteesse helistati tihti valdadest metsadesse pugemul bandiitide «vägivaldudest». Nii põletati, Anspere, Haliala, Palmu, vallamaja. Erilii suur bandiitigrupp avastati Maidlas, kus liidid partei Virumaa komitee rajad Naaber, Tõpms, Soe, Sageli. Juli rehv käes astuti bandiitidega võitlusesse. Ches ni suguses lahingus langes Simu-

nas parteikomitee instruktor Endel Karro, haavata sai Ernst Sipria. Kõik mäletavad, kuidas bandiitid avasid tule Võsu pioneerialagris evakueeritavate laste bussile... Aga ka bandiite hävitati neis lahinguis palju.

6. augustil talikusime Rakverest, veidi hiljem tuli lõplikult minna kolmeks aastaks...

Tagasi tulles ei olnud meie hädgas enam esimest sekretäri Alfred Stamm, teist sekretäri Oskar Salli, propagandosaakonna juhatajat August Naabrit, maakonna TSN täitevkomitee maosakonna juhatajat Villem Sood, tehnilist sekretäri Salme Harkmanni, instruktor Elsa Meistril, tehnilist sekretäri Valentina Maserovat, organisatsioonilise töö osakonna juhatajat Timar Funnelit, sekretäri abi Otte Tõlpost, Edgar Olevit, Leida Karet ja paljusid teisi. Juli sõda oli oma jälje jätnud.

Septembrikuus avati EKP Rakvere Raionikomitee mälestustalvel Soares Isam, osijas langetatud EK(b)P Virumaa Komitee juhatajaile.